

Art precolombí de Mesoamèrica

Codi: 100566

Crèdits: 6

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2500239 Història de l'Art	OT	3	0
2500239 Història de l'Art	OT	4	0

Professor/a de contacte

Nom: Annabel Villalonga Gordaliza

Correu electrònic: Annabel.Villalonga@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

Cap.

Objectius

L'assignatura pretén dotar l'estudiant de les eines teòriques i metodològiques necessàries per aprofundir en el coneixement de les cultures precolombines de Mesoamèrica, des d'un punt de vista històric - artístic. Un dels primers elements a revisar serà el concepte d'art entès, no des de la nostra perspectiva estètica occidental, sinó des d'un punt de vista dels estudis americanistes.

L'objectiu principal és que l'alumne conegui i sàpiga identificar les formes d'expressió artística pròpies de les cultures que es van desenvolupar a Mesoamèrica durant els períodes Formatiu fins a la conquesta d'Amèrica i com els processos de difusió van incidir, en major o menor grau, en les diferents cultures. Finalment s'incidirà especialment en les manifestacions produïdes en el camp de les arts visuals i en la seva interpretació iconogràfica.

Competències

Història de l'Art

- Analitzar amb esperit crític, a partir dels coneixements adquirits, l'obra d'art en les seves diferents facetes: valors formals, significat iconogràfic, tècniques i procediments artístics, procés d'elaboració i mecanismes de recepció.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Interpretar l'obra d'art en el context en el qual es va gestar i relacionar-la amb altres formes d'expressió cultural
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Reconèixer l'evolució de la imatge artística des de l'antiguitat fins a la cultura visual contemporània.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els creadors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural.
2. Analitzar els receptors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural.
3. Analitzar les idees artístiques sobre un fenomen artístic en un determinat context cultural.
4. Analitzar una imatge artística i situar-la en el seu context cultural.
5. Aplicar els coneixements iconogràfics a la lectura de la imatge artística
6. Definir i explicar amb precisió un objecte artístic amb el llenguatge propi de la crítica d'art.
7. Distingir les tècniques i el procés d'elaboració d'un objecte artístic
8. Estimular la creativitat i fomentar idees innovadores.
9. Examinar una imatge artística i distingir-ne els valors formals, iconogràfics i simbòlics.
10. Explicar els mecanismes de recepció d'una obra d'art.
11. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística
12. Participar en debats sobre fets històrics respectant les opinions d'altres participants.
13. Reconstruir el panorama artístic d'un determinat context cultural
14. Relacionar una imatge artística amb altres fenòmens culturals de la seva època.
15. Saber exposar amb eficàcia els coneixements, oralment i per escrit.

Continguts

1. INTRODUCCIÓ

1.1 Introducció a l'estudi de l'art prehistòric. Concepte d'art en el Mèxic prehistòric. La historiografia de l'art prehistòric.

1.2 Poblament d'Amèrica. Teories antigues i modernes sobre el poblament . Àrees culturals. Els estudis americanistes.

1.3 Prehistòria: principals troballes. L'art rupestre (gravats i pintures)

1. MESOAMÈRICA

2.1 Concepte de Mesoamèrica. Etapes i cultures. Característiques generals del seu art. Religió: déus i cultes. Societat. L'agricultura del blat de moro.

2.2 L'època Arcaica. Cultura Olmeca: cultura mare de Mesoamèrica. Expansió. Arquitectura (La Venta, Tres Zapotes). Escultura: exempta i relleus. Ceràmica.

2.3 Època Clàssica. Cultura Teotihuacana. Evolució de la societat. Religió. Arquitectura: palaus i temples. Pintura, escultura i ceràmica.

2.4 Època Clàssica-Postclàssica. Cultura Maia. Societat i religió. Periodització. Arquitectura: tècniques, elements, tipologia i estils. Les ciutats: A) Zona central (Tikal, Bonampak i Palenque) i b) Zona nord (Chichén Itzá i Uxmal). Escultura: materials, tipus i estils. Pintura. Ceràmica.

2.5 Època postclàssica. Cultura Asteca. Societat i religió. Fonts escrites. Arquitectura: Tenochtitlan, Malinalco i Calixtlahuaca. Escultura en pedra: exempta i relleus. Ceràmica. Arts menors i orfebreria.

Metodologia

Metodologia:

El desenvolupament de l'assignatura contempla la següent metodologia:

- Ø **Assistència a classes teòriques dirigides per la professora.**

- La profesora exposa oralment i amb suport powerpoint als estudiants els aspectes essencials de la matèria, sistematitzant els continguts i facilitant aquella bibliografia que sigui més adient per a preparar-se l'examen. En determinats casos amb anterioritat a l'exposició de continguts d'alguns temes serà necessària la lectura de textos recollits en un dossier que es deixaran al Servei de Copisteria de la Facultat de Lletres. Aquestes lectures són obligatòries i susceptibles d'entrar a l'examen final.

- Ø **Lectura comprensiva de textos.** Realització d'activitats vinculades al dossier de lectures que s'hauràn de lliurar o es discutiràn a l'aula. Estudi personal.
- Ø **Assistència a una conferència (a determinar)** sobre una part del temari.

Altres qüestions d'interès:

- Ø No es penjaran els powerpoints al Campus Virtual. Els alumnes son responsables de cercar les imatges.

Recomanacions: recopilació d'imatges i llistat d'obres.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	27	1,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
Tipus: Supervisades			
Síntesi del contingut d'una conferència vinculada a la matèria.	3	0,12	1, 3, 5, 9, 11, 13, 15
Tipus: Autònomes			
Exercicis pautats d'aprenentatge a partir de lectures de textos dirigits.	5	0,2	1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 15

Avaluació

La matèria s'avaluarà aplicant els següents procediments:

- 2 Proves escrites parcials (70%): **Avís important:** Per a poder fer mitjana amb la resta d'apartats avaluables la mitjana dels dos exàmens parcials ha de donar un mínim de 5.
- Realització de treballs, ressenyes, resums i/o comentaris analítics sobre els textos : (20%)
- Síntesi del contingut de la conferència (10%)

S'avaluarà tota la matèria del curs continguda en les explicacions a classe i les lectures obligatòries del dossier.

Els últims dies del curs hi haurà una reavaluació *exclusivament* per a aquells/es alumnes que tinguin suspesa alguna o algunes de les proves anteriors. Per tant, no es podran presentar els/les que no les haguessin fet al llarg del curs ni tampoc els /les que les tinguessin aprovades. La reavaluació només possibilita *aprovar* les proves suspeses.

Opcionalment es pot lliurar a la professora el comentari sobre el visionat d'un DVD del primer bloc del temari dels que es recomanarà a classe. La puntuació màxima és de 0.5 punts que s'afegiran a l'examen.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Prova parcial escrita 1	35%	20	0,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 13, 15
Prova parcial escrita 2	35%	20	0,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 13, 14, 15
Realització de comentaris analítics sobre els textos	20%	40	1,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
Síntesi dels continguts d'una conferència	10%	35	1,4	6, 8, 11, 12, 13, 14

Bibliografia

GENERALS:

- ADAMS, Richard.E., *Las antiguas civilizaciones del Nuevo Mundo*. Barcelona: Crítica, 2000.
- ALCINA FRANCH, José, *Historia del arte hispanoamericano, 1: Arte precolombino*. Madrid: Alhambra, 1987.
- BOSCH GIMPERA, Pere, *La América pre-hispánica*. Barcelona: Ariel, 1975.
- CIUDAD, Andrés, *Las culturas del Antiguo México*. Madrid: Alhambra, 1988.
- GIRARD, Raphaël., *Historia de las civilizaciones antiguas de América*, 3 vols. Madrid: Alhambra, 1976.
- GRIEDER, Terence., *Orígenes del Arte Precolombino*. México: F.C.E., 1987.
- KUBLER, George, *Arte y arquitectura en la América precolonial*. Madrid: Cátedra, 1986.
- PIÑA CHAN, Romá., *Historia, Arqueología y Arte Prehispánico*. México: F.C.E., 1986.
- SEJOURNÉ, Laurette, *América Latina I. Antiguas culturas precolombinas*. Madrid: siglo XXI, 1976.
- SONDEREGUER, César., *Arquitectura precolombina. Catálogo de tipos de urbanismos, de obras y constructivos*. Argentina: Corregidor, 1998.
- SONDEREGUER, César.; PUNTA, Carlos, *Amerindia. Introducción a la etnohistoria y las artes visuales precolombinas*. Argentina: Corregidor, 1999.
- SONDEREGUER, César, MARZIALI, Marta, *Cerámica precolombina. Catálogo de morfología*. Argentina: Corregidor, 2001.

MESOAMÉRICA:

- BERNAL, Ignacio, *El mundo olmeca*. México: Porrúa, 1968
- BEVERIDO PEREAU, Francisco, *Estética Olmeca*. Xalapa, México: Universidad Veracruzana, 1996
- CAVATRUNCI, Claudio, *Les Mayas*. Paris: Canal, 1998.
- CIUDAD, Andrés, *Las culturas del antiguo México*. Madrid: Alhambra, 1988.
- CLARK, JOHN E. (coord)., *Los olmecas en Mesoamérica*. Madrid: Turner Libros, 1994
- COE, Michael, *The Maya Scribe and his World*. New York, The Grolier Group, 1979.
- COE, Michael, "The olmec style and its distributions", *Handbook of Middle American Indians*. Vol.3. Part two. Archaeology of Southern Mesoamerica. Texas: University Press, 1981. 739-774.
- DENDROP, Paul; HEYDEN, Doris, *Architettura Mesoamericana*. Milano: Electa Editrice, 1980.
- FREIDEL, David; SCHELE, Linda; PARKER, Joy, *Maya Cosmos. Three thousand years on the Shaman's path*. New York: William Morrow & Co., 1993.
- HAMMOND, Norman, *La Civilización Maya*. Madrid: Alhambra, 1988.

- JORALEMON, Peter David, *A Study of Olmec Iconography*. Washington: Dumbarton Oaks, 1971.
- LANDA, Diego de., *Relación de las cosas de Yucatán*. México: Porrúa, 1973.
- LEÓN PORTILLA, Miguel, *Visión de los vencidos*. México: UNAM, 1976.
- LEÓN PORTILLA, Miguel, *Los antiguos mexicanos a través de sus crónicas y cantares*. México: F.C.E., 1977.
- MAGNI, Caterina, *Les olmèques. Des origines au mythe*. Paris: Du Seuil, 2003
- MANZANILLA, Linda; LÓPEZ LUJÁN, Leonardo (coord)., *Historia Antigua de México. El México antiguo, sus áreas culturales, los orígenes y el horizonte Preclásico*. México: Porrúa, 1994-95.
- MILLER, Mary Ellen; TAUBE, Karl, *The Gods and symbols of ancient Mexico and the Maya*. London: Thames & Hudson, 1993.
- MILLER, Mary Ellen, *El arte de Mesoamérica*. Barcelona: Destino, 1999.
- MORLEY, Sylvanus G., *La Civilización Maya*. México: F.C.E, 1975.
- PIÑA CHAN, Román, *Los olmecas. La cultura Madre*. Barcelona: Lunberg, 1990.
- RIVERA DORADO, Miguel, *Chilam Balaam de Chumayel*. Madrid: Crónicas de América, 1986.
- SAHAGÚN, D. Fray Bernardino De , *Historia general de las Cosas de Nueva España*. Madrid: Crónicas de América, 1990.
- SCHELE, Linda; MILLER, Mary E., *The Blood of Kings. Dynasty and Ritual in Maya Art*. New York: George Braziller Inc., 1986.
- SHARER, Robert, *The ancient Maya*. Stanford (Calif.) : Stanford University Press, 2006 (6a ed.)
- THOMPSON, John Eric, *Grandeza y decadencia de los Mayas*. México: F.C.E., 1985.
- VAILLANT, George, *La Civilización Azteca*. México: F.C.E, 1980.
- WESTHEIM, Paul, *Ideas fundamentales del Arte prehispánico en México*. Madrid: 1987.
- WESTHEIM, Paul, *Arte antiguo de México*. Madrid: Alianza Forma, 1988.